

XALQ TA'LIMI

ISSN 2181-7839

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI XALQ TA'LIMI VAZIRLIGINING
ILMIY-METODIK JURNALI

Muassis:

O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi

PUBLIC EDUCATION

SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL
MINISTRY OF PUBLIC EDUCATION OF THE
REPUBLIC OF UZBEKISTAN

2020

1-son

(yanvar-fevral)

Jurnal 1918-yil dekabr oyidan chiqqan boshlagan
O'zMAA tomonidan 2013-yil 4-martda qaytadan ro'yxatga olinib, 0104-raqamli guvohnoma berilgan.

TOSHKENT

TAHRIRIYAT

4 Ilm-ma'rifat – taraqqiyot negizi

TA'LIM VA TARBIYA NAZARIYASI

O. Musurmanova	6	Ilm-ma'rifat va raqamli iqtisodiyot – bosh masala
F. Ibragimova	10	Oliy ta'lim tizimida ta'lim sifatini nazorat qilish va baholashning nazariy-metodologik asoslari
A. Kenjaboyev, N. Achilov	18	Uzluksiz ta'lim jarayonida milliy tarbiyani rivojlantirish omillari
Z. Raximov	23	Ta'lim sifati va samaradorligini oshirishda pedagogik mahoratning zaruriyati
O. Ergasheva	30	O'quvchi-qizlarning ijtimoiylashuvida sharqona tarbiyaning o'rni
N. Atakulova	34	O'quvchilarda ilmiy dunyoqarashni samarali rivojlantirish vositalari
Sh. Xudoykulova	38	Bo'lajak o'qituvchilarning ilmiy-metodik tayyorgarligini rivojlantirish – pedagogik muammo sifatida

TA'LIM VA TARBIYA METODIKASI

S. Usmonov	45	Boshlang'ich ta'limda o'quvchi-yoshlarni komil inson qilib tarbiyalashda ma'naviy-ma'rifiy ishlarning o'rni
S. Qorayev	49	"Texnologiya" fanini o'qitishda muammoli amaliy mashg'ulotlarni qo'llash usullari
K. Mavlonova	56	Adabiyot darslarida tasnifiy ma'lumotlarni o'rganish zarurati
D. Avezmuratova	62	Ta'lim tizimida ingliz tilini o'qitishning o'quv-biluv faoliyatini rivojlantirish xususiyatlari
N. Jo'raqulova	67	Kimyo fanini zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalar asosida o'qitish metodikasi
B. Ismailova	72	Ta'lim jarayonida ingliz tilidagi o'quv materialini samarali o'zlashtirish metodlari

TA'LIMDA MENEJMENT

S. Maxmudov	75	Ta'lim tizimida korporativ boshqaruvni amalga oshirishning ijtimoiy va tashkiliy-pedagogik asoslari
-------------	-----------	---

KASB-HUNARGA YO'NALTIRISH

P. Ernazarova	80	O'quvchi yoshlarni kasb-hunarga yo'naltirishning pedagogik-psixologik jihatlari
---------------	-----------	---

HUQUQ VA HUQUQIY TARBIYA

M. Baratov 87 Ta'lim muassasalari va xo'jalik (tadbirkorlik) yuritish huquqi

TA'LIMDA INNOVATSIYALAR

B. Baymetov, X. Sultanov 98 Uzluksiz ta'limda "Pedagogik ta'lim innovatsion klaster" texnologiyalarini joriy etishning ahamiyati

PSIXOLOGIYA

S. Turg'unboyev 103 "Ijtimoiy moslashuv" tushunchasining mohiyati hamda uning o'ziga xos xususiyatlari

F. Exsonova 108 Innovatsion yondashish asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining kreativ tafakkurini rivojlantirish imkoniyatlari

TA'LIM TARIXI

A. Samiyev 112 Umumiy o'rta ta'lim muassasalaridagi o'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda Abu Iso Muhammad Termiziy rivoyat qilgan hadislarining ahamiyati

ТЕОРИЯ ОБРАЗОВАНИЯ И ВОСПИТАНИЯ

Д. Садикова 117 Приёмы формирования и совершенствования развивающей функции обучения педагогических кадров

МЕТОДИКА ОБРАЗОВАНИЯ И ВОСПИТАНИЯ

Ф. Камилова 122 Роль педагога в формировании организаторских способностей учащихся начальных классов

СОВРЕМЕННЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ

Н. Ибрагимова 126 Прикладные аспекты личностно-ориентированных педагогических технологий в начальных классах

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ОРИЕНТАЦИЯ

Ш. Эргашев, А. Калонтаров, Г. Нематова 132 Инновационные формы и методы профориентационной работы в современной одиннадцатилетней школе Узбекистана

Samaridin QORAYEV,

Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika instituti, dotsent v.b,
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

“TEKNOLOGIYA” FANININI O‘QITISHDA MUAMMOLI AMALIY MASHG‘ULOTLARNI QO‘LLASH USULLARI

Annotatsiya

Maqolada Respublikamiz maktablarida o'quvchilarni kasbga yo'naltirish sifatini yaxshilash bo'yicha bajarilishi lozim bo'lgan ishlar, mashg'ulotlarni muammoli texnologiyalar asosida tashkil etish, darslarda muammoli vaziyatlarni yuzaga keltirish, muammoli vaziyatlardan chiqish yo'llari haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar. Muammoli dars, texnologiya, ta'lim, duradgorlik, mashg'ulot, qobiliyat, ijodiy, yo'riqnoma, muammoli vaziyat, amaliy, bilim, malaka, baholash, faollik, jihoz, vosita, qurilma, detal.

В статье речь идет о работах, которые должны выполняться в школах нашей республики, по улучшению качества профессиональной ориентации учеников, организации занятий на основе проблемных технологий, создании на уроках проблемных ситуаций, путях выхода из проблемных ситуаций.

Ключевые слова. Проблемные уроки, технология, образование, столярное (плотничье) ремесло, занятие, способность, творческий, инструкция, проблемная ситуация, практический, знание, квалификация, оценка, активность, оборудование, средство, устройство, деталь.

The article describes the work that needs to be done to improve the quality of vocational guidance at schools in the Republic, how to organize lessons based on problematic technologies, to create problem situations in classrooms and how to overcome problematic situations.

Key words. Problematic lesson, technology, education, carpentry, training, ability, creativity, instruction, problematic situation, practical, knowledge, skills, evaluation, activity, equipment, tool, device, detail.

Ta'lim jarayoniga zamonaviy o'qitish texnologiyalari va faol metodlarini qo'llash orqali bo'lajak kadrlarning ijodiy fikrlash, mustaqil qaror qabul qilish, yangi bilimlarni mustaqil egallash qobiliyatini rivojlantirishga erishish mumkin. Chunki, bugungi kunda faqat mustaqil fikrlash qobiliyatiga ega bo'lgan shaxsgina o'z muammolarini o'zi mustaqil hal qila oladi va jamiyatda o'z o'rniga ega bo'ladi.

Hozirda Respublikamiz maktablarida kasbga tayyorlash sifatini yaxshilash bo'yicha qator pedagogik izlanishlar olib borilmoqda. Bu izlanishlarning aksariyatida pedagog olimlar, amaliyotchi va tadqiqotchilarning diqqat e'tibori o'qitish maqsadi va uning natijalariga erishishga, ta'limni texnologiyalashtirish orqali sifatli o'qitishni tashkil etishga, shuningdek, ilmiy asoslangan zamonaviy o'qitish texnologiyalarini ishlab chiqish va ularni ta'lim-tarbiya jarayoniga joriy etishga qaratilgan.

O'zbekiston respublikasi prezidentining ta'limga oid qaror va farmonlarini¹ hayotga tatbiq etish borasida qator ishlar amalga oshirilmoqda. Bu tadbirlar o'z navbatida maktab o'quvchilarning kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantirish uchun zamonaviy o'qitish texnologiyalaridan foydalanib o'quv-tarbiya jarayonini samaradorligi va sifatini oshirish talablarini qo'ymoqda.

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatdiki, hozirgi paytda maktablarda kasbga yo'naltirish ishlari odatdagidek an'anaviy ta'lim texnologiyalari asosida olib borilmoqda. An'anaviy o'qitish tizimida o'quvchining pedagogik ta'sirlar ostida bilim olishi yotadi, bunda uning faoliyati faol ijodiy xarakterga ega bo'lmaydi. Turli kasblarni berishda zamonaviy pedagogik, innovatsion, interfaol texnologiyalar², shu jumladan muammoli vaziyatni tashkil etishga asoslangan ta'lim, an'anaviy ta'limga qaraganda ancha yuqori samara berishi kun sayin o'z tasdig'ini topmoqda.

Muammoli o'qitish o'quvchilarning bilish imkoniyatlarini, ijodiy qobiliyatlarini va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishi, ularni mustaqil fikr yuritishini tashkil etishda samara berishi kun sayin aniqlanmoqda.

Muammoli o'qitish ta'lim mazmunining to'rtta (bilim, ko'nikma, malaka, ijodiy faoliyat) komponentlarini o'zlashtirishga ijobiy ta'sir etadi. Ular o'quvchilarni kasblar bo'yicha juda muhim bo'lgan holatlar, ya'ni mustaqil muammoni ko'rish, uni ifodalash, yechish yo'llarini izlash va uning yechimini topishga imkoniyat beradi.

Maktablarda texnologiya fani doirasida nazariy bilimlarni o'quvchilarga to'laqonli yetkazish va olingan bilimlarni amaliyotda mustaqil ravishda qo'llay olishga o'rgatish vazifalarini yetarlicha tez hal qila oladigan metodik jihatdan asoslangan muammoli ta'lim texnologiyasini qo'llash mumkin. Muammoli o'qitish qayerda samara beradi? Undan qachon va nega foydalaniladi? Bu masalalar hozirgi kungacha maktab ta'limiga yo'naltirilgan tadqiqotlarda yetarlicha o'rganilmagan.

Muammoli o'qitishda muammoli vaziyatni yaratish yo'li bilan o'quvchining izlanish faoliyati va ijodiy fikrlashining rivojlanish sharti modellashtiriladi. Muammoli o'qitishda o'quvchilarning fikrlashini boshqarish vositasi sifatida – muammoli masalalar xizmat qiladi.

Muammoli masalalar o'quv muammosining mavjudligini va o'quvchilarga ma'lum bo'lmagan bilimlarni izlash sohasini ko'rsatadi. Muammoli o'qitishda muammolilik tamoyili o'quv fani mazmunida ham, mazmunning o'quv jarayonida tarqalishida ham joriy qilinadi. Birinchisiga, fanning asosiy mazmunini aks ettiruvchi muammolar tizimini ishlab chiqish bilan, ikkinchisiga, muloqot turidagi muammoli o'qitishni tashkil etish bilan erishilib, unda o'qituvchi ham, o'quvchilar ham intellektual faollik va tashabbuskorlik ko'rsatadilar, bir-birlarining fikrlashlariga qiziqadilar, yechimlarning teng ehtimolligi variantlarini muhokama qiladilar. Shu bilan birga sermahsul fikrlash, o'quvchi shaxsi rivojlanishi uchun sharoitlar yaratiladi.

Texnologiya darslarida tashkil qilinadigan muammoli amaliy mashg'ulot muammoli o'qitish texnologiyasining ikkinchi va uchinchi darajasini amalga oshirish shakli bo'lib, muammoli topshiriqlar uslubini qo'llash orqali ta'lim maqsadlariga muvaffaqiyat bilan erishiladi.

¹ O'zbekiston Respublikasining "Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi to'g'risida"gi Qonuni. O'zbekistonning yangi qonunlari. 18-son. Adolat. – 1998. – 281 b.

² O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 25-yanvardagi "Umumiy o'rta, o'rta maxsus va kasb-hunar ta'limi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5313 sonli Farmoni.

Muammoli topshiriqlar asosan muammoli vaziyatlarni yaratish, baholash, tahlil qilish hamda yechimini qabul qilishdan iborat bo'lgan o'quvchilarning faol o'rganish faoliyatiga asoslangan.

Muammoli vaziyatning mohiyati o'quvchilarga ma'lum bo'lgan ma'lumotlar va tushunishi uchun oldingi bilimlar yetarli bo'lmagan yangi omillar va hodisalar o'rtasidagi dialektik ziddlikni yuzaga keltirish ekanligini nazarda tutib, mazkur kasb bo'yicha tashkil etiladigan amaliy mashg'ulotlarda bunday ziddiyatlar o'quvchilarning bu kasb bo'yicha olgan bilimlarini ijodiy o'zlashtirishini harakatlantiradi va muammoli topshiriqni yechish jarayonida o'qituvchi bilan birga izchil ochib beriladi. Bu uslubni amalga oshirish doirasida o'quvchi muammoni hal etishga intiladi va quyidagi bir qator ishlarni bajaradi:

- muammoli vaziyatni o'rganish;
- muammoni ifodalash;
- muammoni hal etish usulini izlash;
- muammoni hal etish;
- muammo yechimini tekshirish, xulosalar chiqarish.³

Shundagina o'quv maqsadi muammoning muvaffaqiyatli yechimini o'quvchiga mavzu bo'yicha chuqur bilim hosil qilish va nazariyani amaliyotda ijodiy qo'llash qobiliyatini rivojlantirishga imkon yaratadi.

O'quvchilarning mashg'ulotlarda muammoli tahlil ko'nikmalariga ega bo'lishi ularga muammolarini yechishda muvaffaqiyatga erishishga imkon beribgina qolmay, balki ularga ta'lim jarayonida muammoli topshiriqlar uslubi asosida tahlil qila olishi uchun yo'l ham ochib beradi.

Muammoli tahlil bosqichlari: **Dastlabki bosqich** – muammoli vaziyatning asosiy jihatlarini ajratilishini nazarda tutadi. Mazkur kasb bo'yicha amaliy mashg'ulotlarda berilgan muammoli topshiriqlarni bajarish odatda o'quvchi tomonidan barcha taklif etiluvchi materiallarni diqqat bilan o'rganishdan boshlanadi. Keyin tahlilning o'zi boshlanadi, ya'ni muammoning barcha ko'rsatkichlari (asosiy muhim mazmun jihatlari va muammoli vaziyat batafsil) tavsiflanadi.

Ikkinchi bosqich – muammoli vaziyatni tahlil qilish, ya'ni obyekt holatini aniqlash. Tahlilli jarayon operatsiyalari uch blokdan iborat:

1. Tanlangan ko'rsatkichlarga mos obyektning haqiqiy holatini ta'riflash.
2. Shu ko'rsatkichlar bo'yicha obyektning kerakli holatini aniqlash.
3. Haqiqiy va kerakli holatlarni taqqoslash hamda obyektning sabablari, yo'nalishlari va usullarini aniqlash.

Uchinchi bosqich – alternativ maydonni shakllantirib muammoni hal etishning barcha variantlari aniqlanadi.

Keyin, muammo yechimini baholash va muqobil variantini tanlash amalga oshiriladi. Muammoli topshiriqni ishlab chiqish katta mehnat va pedagogik mahoratni talab etadi. Muammoli topshiriq o'quvchilar o'zlashtirish darajasiga mos kelishi kerak. Amaliy mashg'ulotlarning tanishtiruv materiallari katta hajmda yoki murakkab bo'lsa, o'quvchilar barcha ma'lumotlarni qabul qila olmaydilar, yechimini ham topish qiyinchilik tug'diradi hamda ularda o'quv faoliyatiga bo'lgan har qanday motivatsiya yo'qoladi.

To'g'ri ishlab chiqilgan muammoli topshiriqlar o'quvchilarga nazariyani haqiqiy vaziyat bilan bog'lashga imkon beradi, ularga o'rganilayotgan nazariy materialning kelgusi kasbiy faoliyat uchun amaliy ahamiyatini tushunib olishga ko'maklashadi.

³ Глазунов С.Н. Метод анализа проблемных ситуаций как способ активации мыслительной деятельности учащихся // преподавание истории в школе. – 2010. -№6. – С 154-158.

Muammoli amaliy mashg'ulotlarning tuzilmalari namunasini keltiramiz (1-jadval):

1-jadval

**“Duradgorlik ishi” mavzusi bo'yicha muammoli amaliy mashg'ulotning
namunaviy tuzilmasi**

Mavzu	“Duradgorlik ishlarida mehnat muhofazasi, xavfsizlik texnikasi, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalari”
O'quv vaqti: 2 soat	O'quvchilar soni: 10-15 kishi
O'quv mashg'uloti shakli	Muammoli amaliy mashg'ulot
Amaliy mashg'ulotda muhokama uchun qo'yiladigan muammoli masalalar va savol hamda topshiriqlar.	1. 2. 3.
O'quv mashg'uloti maqsadi: mavzu yuzasidan nazariy bilimlarni mustahkamlash va chuqurlashtirish, muammoli masala va topshiriqlarni hal etish orqali o'quvchilarning amaliy ko'nikma va malakalarini rivojlantirish.	
Pedagogik vazifalar: – muammoli masalalarni hal etishda mavzu yuzasidan nazariy bilimlarni ongli qo'llab o'rganishga motivatsiya va sharoitlar yaratish; – mavzu yuzasidan bilimlarni tizimlashtirish, mustahkamlash va chuqurlashtirish; – o'quvchilarda muammoli masala va topshiriqlarni hal etish ko'nikma va malakasini, muammoli vaziyatni tahlil qilish, muammoni ajrata olish, maqbul yechimlarni ilgari surish, baholash, yakuniy xulosani ifodalash malakasini rivojlantirish.	O'quv faoliyati natijalari, o'quvchi: – asosiy tushunchalarni ta'riflash; – tavsiflashi; – ko'rsatib o'tishi; – mazmunini ochib berishi; – muammoli yechim yo'nalishlari ro'yxatini tuzish; – nazariy bilimlarni muammoli masalalar va topshiriqlarni hal etishda qo'llashi; – muammoli vaziyatni tahlil qilish, muammoni ajratish, maqbul variantlarni aniqlash va baholash, muammo yuzasidan yakuniy xulosani ifodalab berishi kerak.
Ta'lim mezonlari va usullari.	Muammoli, suhbat, aqliy hujum, bahs, taqdimot kabilar.
Ta'lim vositalari.	Darslik, o'quv qo'llanmalar, uslubiy ko'rsatmalar, tarqatma va o'quv materiallari, elektron ta'lim resurslari.
Ta'lim shakllari.	Jamoa bo'lib, kichik guruhlarda yoki individual ishlash.
Ta'lim sharoitlari.	Guruhlarda ishlash uchun barcha sharoitlarga ega o'quv xonasi.
Bilim va ko'nikmalarni baholash.	Savol-javob usuli, muammoli topshiriqni bajari- lish natijalari taqdimoti bo'yicha baho qo'yish, testlar.

Quyida muammoli amaliy mashg'ulot ishlanmasini keltiramiz:

Amaliy mashg'ulot. Mavzu: “Duradgorlik ishlarida mehnat muhofazasi, xavfsizlik texnikasi, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalari”.

Mashg'ulot maqsadlari:

O'quv maqsadi: duradgorlik ishlari to'g'risida umumiy ma'lumot. Duradgorlik o'quv ustaxonasi va undagi jihozlar bilan tanishish. Sanoat va turar-joy binolarni qurish. Yog'och qurilma va detallarni tayyorlash usullari bilan tanishish. Duradgor kasbida

mehnat muhofazasi, xavfsizlik texnikasi, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalari.

Ularni o'rgatish hamda o'quvchilarda nazariy bilimlarni mustahkamlash va chuqurlashtirish, muammoli savollar va topshiriqlarni hal etish orqali amaliy ko'nikma va malakalarni rivojlantirish.

Ta'limiy: duradgor kasbi to'g'risida umumiy ma'lumotlar bo'yicha ko'nikmalarni shakllantirish.

Tarbiyaviy: o'quvchilarni o'z-o'zini nazorat qilish, ish joyini toza tutish, texnika, yong'in va elektr xavfsizligiga qat'iy rioya qilish, ish joyida kiyinish va o'zini tutish etikasini o'rgatish.

Rivojlantiruvchi: o'quvchilarni mustaqil ishlashga, sanoat va turar-joy binolarni qurishga, yog'och qurilma va detallarni tayyorlashga o'rgatish.

Mashg'ulot turi: muammoli amaliy mashg'ulot.

Mashg'ulot o'tish joyi: zamonaviy jihozlangan o'quv ustaxonasi.

Mashg'ulotning boshqa fanlar bilan bog'liqligi: chizmachilik, tasviriy san'at, matematika, duradgorlik texnologiyasi.

Foydalaniladigan jihoz va vositalar: duradgorlik jihozlari, yog'och qurilma va detallar, texnologik xarita.

Birinchi bosqich: mashg'ulotning borishi:

Tashkiliy qism (mashg'ulotga tayyorgarlik).

Tashkiliy tadbirlarni o'tkazish.

Salomlashish, o'quvchilar davomatini aniqlash, ish o'rinlari va ustaxonaning sanitariya-gigienik holatini ko'zdan kechirish.

Ikkinchi bosqich: Kirish yo'riqnomasi.

Amaliy mashg'ulot quyidagi reja asosida olib boriladi:

– duradgor kasbi to'g'risida umumiy ma'lumot olish;

– duradgorlik o'quv ustaxonasi va undagi jihozlari bilan tanishish;

– sanoat va turar-joy binolarni qurish hamda yog'och qurilma va detallarni tayyorlash usullari bilan tanishish;

– duradgor kasbida mehnat muhofazasi, xavfsizlik texnikasi, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalarini bilish.

Amaliy mashg'ulot mavzusi va maqsadi, mashg'ulotdan kutiladigan natijalar, uni tashkil etish va o'tkazish tartibini tushuntirish, o'quvchilarga baholash mezonlarini e'lon qilish.

O'quvchilarni o'zlashtirgan bilimlarini suhbat va savollar orqali faollashtirish. Shu maqsadda beriladigan savollardan namunalar keltiramiz.

1. Bino qurilishida duradgorlik ishlari qanday o'rin egallaydi?

2. Duradgorlik buyumlari – deraza va eshiklar qurilish maydonchasiga qanday keltiriladi?

3. Deraza o'rnatishda avval uning nimasi o'rnatiladi?

4. Kesakining pastki qismi nima bilan tekshiriladi?

5. Derazaning vertikaligi nima yordamida tekshiriladi?

6. Mos kelmagan taqdirda tavaqa chetlari qanday moslanadi?

7. Derazaning o'rtasidagi o'q chizig'i va qoldirilgan oraliq nima bilan mos kelishi lozim?

8. Deraza diagonallari kesishgan nuqtadan nima o'tadi?

9. Deraza kesakisi va devor orasidagi bo'shliq nimalar bilan to'ldiriladi?

10. Oddiy eshikning shchitli tavaqalarini yasashda uning nimasini hisobga olish

kerak?

11. Oshiq-moshiqlar qanday bo'ladi hamda ularni o'rnatish uchun dastlab eshik yoki deraza qanday qo'yilib, joyi belgilanadi?

12. Iskana yordamida oshiq-moshiqning qalinligiga qanday qilib o'yiladi va ular nimalar bilan mahkamlanadi?

Bilimlarni faollashtirish jarayonida amaliy mashg'ulot o'tkazish uchun muammosini hal qilish, o'quvchilarning muammoli topshiriqlarni hal etish bo'yicha amaliy ko'nikma va malakalari yetarliligini aniqlash.

O'quvchilarga muammoli topshiriqlarni shakllantirish.

Muammoli topshiriq mazmuniga mos holda yechimi zarur bo'lgan muammoni shakllantiradi shuningdek, o'quvchilarga turli namoyishlarni ko'rsatadi. Ushbu, ishlarni bajarishda yuzaga keladigan qiyinchiliklar va nuqsonlarga to'xtalib o'tadi.

Guruhni uchta kichik guruhlariga ajratish.

O'qituvchi o'quvchilarni guruhlariga ajratish jarayonida ularning bilim darajasiga e'tibor berishi kerak, ya'ni ularni tabaqalashtirib guruhlariga ajratish va ularga murakkablik darajasi turlicha bo'lgan topshiriqlar berilishi nazarda tutiladi. Ularga quyidagi muammoli topshiriqlar taqsimlanishi ma'qul.

1. Pol yotqizish uchun parket keng qo'llaniladi. Bu ish har xil pol yotqizish ishlariga nisbatan murakkab hisoblanadi. Parket taxtachalarning uzunligi va qalinligi turlicha bo'ladi. Fikrlab ko'ringchi! Buning nimaga ta'siri bor? Bu uning tannarxiga ta'sir ko'rsatadimi?

2. Yotqizilgan parket taxtachalarining yuzasini silliqlash asosiy jarayonlardan biridir. Umumiy tekislash uchun yuza randalanadi. Randalashni osonlashtirish uchun taxtacha yuzasi avval ho'l latta bilan artiladi. Randalash odatda tizzalab olgan holda bajariladi. Tizza ostiga biror yumaloq material qo'yish kerak. Bu nima uchun kerak? Bunda yana qanday yangi shakllardan foydalanishimiz mumkin?

3. Bo'yash ishlari paytida binodagi elektr simlari uzib qo'yilgan bo'lishi, devor usti va shiftlarni bo'yash ishlari olib borilayotgan bino shamollatib turilishi hamda bo'yash ishlari bilan shug'ullanuvchi ishchilar himoya ko'zoynaklari, kombizon va respiratorlar bilan ta'minlangan bo'lishlari kerak. Fikrlab ko'ringchi! Aks holda nima bo'lishi mumkin?

Muammoli topshiriqni bajarish bo'yicha zaruriy uslubiy ko'rsatmalar, tarqatma materiallar o'quvchilarga tarqatiladi. Muammoni hal etishda, kutilayotgan natijalar bo'yicha uslubiy ko'rsatmalar beriladi.

Taqdimot boshlanganini e'lon qilish. O'quvchilarning bajargan ishlarini ko'rib chiqiladi, izohlanadi, to'g'ri bajarilgan ishlar ajratib ko'rsatiladi, xatolar aniqlanadi.

Xuddi shunday, guruhlar o'zaro almashib, barcha muammoli topshiriqlarni bajarib, ko'nikma va malakalar hosil qiladilar. So'ngra, o'quvchilarning kichik guruhlarda bajargan ishlari va testlarga javoblari baholash mezonlariga asoslangan holda baholanadi.

Muammoli yechim bo'yicha yakun yasaladi hamda xulosa qilinadi.

3-bosqich. Mashg'ulot yakuni.

Baholash. O'qituvchi o'quvchilar bilimini baholashda rangli kartochkalardan foydalanadi. Bunda mashg'ulot davomida guruhlar tomonidan berilgan javoblarga, bajargan ishlariga qarab kartochkalar tarqatiladi. Guruhlar o'z faoliyatini baholab borishadi. Mashg'ulot oxirida baholar o'zaro guruh a'zolari o'rtasida taqsimlanadi. Baholash bo'yicha umumiy xulosa chiqarilib, guruhlar rag'batlantiriladi.

Muammoli amaliy mashg'ulotga yakun yasaladi. O'quv maqsadlari natijalariga

erishishdagi muvaffaqiyatlar qayd etiladi.

O'qituvchi mustaqil ishlash uchun o'quvchilarga topshiriq beradi. Muammoli o'qitish ta'lim jarayonida o'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi, chunki o'zida yuqori darajali faollik elementlarini, ya'ni zarurat-ehtiyoj-qiziqishni mujassam etadi.

Shunday qilib, duradgor kasbi bo'yicha tashkil etilgan amaliy mashg'ulotlar o'quvchilarda muammolarni tahlil qila olish va tashxislash o'z nuqtayi nazarini aniq ifodalay olish, munozara qila olish, ma'lumotni qabul qilish va baholay olish kabi qobiliyatlarni rivojlantiradi, ularni mustaqil ijodiy izlanishga yo'naltiradi, faol o'rganishni rag'batlantiradi, bo'lajak kasb egasi bo'lishiga zamin yaratadi.

Ushbu ishlanmalar asosida umumiy o'rta ta'lim muassasalarining yuqori sinf o'quvchilari uchun "Texnologiya" o'quv dasturida berilgan barcha mavzularning ishlanmalarini yaratish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining "Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi to'g'risida"gi Qonuni. O'zbekistonning yangi qonunlari. 18-son. Adolat. – 1998.– 281 b.

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 18-yanvardagi "2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasini "Faol tadbirkorlik, innovatsion g'oyalar va texnologiyalarni qo'llab-quvvatlash yili"da amalga oshirishga oid davlat dasturi to'g'risida"gi PF-5308 sonli Farmoni.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 25-yanvardagi "Umumiy o'rta, o'rta maxsus va kasb-hunar ta'limi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5313 sonli Farmoni.

4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 15-martdagi "Umumiy o'rta ta'lim to'g'risidagi Nizomni tasdiqlash haqida"gi 140-son Qarori.

5. Бабанский О.Е. Проблемное обучение: обоснование и реализация Наука и школа. – М.:2000. -№1 – С.19-25.

6. Глазунов С.Н. Метод анализа проблемных ситуаций как способ активации мыслительной деятельности учащихся // преподавание истории в школе. – 2010. - №6. – С 154-158.